

श्री कुलजम सरूप

निजनाम श्री कृष्णजी, अनादि अछरातीत ।
सो तो अब जाहेर भए, सब विध वतन सहीत ॥

★ कलस गुजराती - तौरैत ★

रासनो प्रकास थयो, ते प्रकासनो प्रकास ।
ते ऊपर वली कलस धरूं, तेमां करूं ते अति अजवास^१ ॥१॥
मारा साथ सुणो एक वातडी, कह्यो सतनो में सार ।
ए सारनों सार देखाडी, जगवुं^२ ते मारा आधार ॥२॥
श्री धणिए आवी मूने धामथी, जगवी ते जुगतें^३ करी ।
ते विध सर्वे रूदे अंतर, चित माहें चौकस धरी ॥३॥
मूने मेलो थयो मारा धणी तणो, ते वीतकनी कहूं विध ।
ते विध सर्वे कही करी, दऊं ते घरनी निध ॥४॥
में जे दिन चरण परसिया^४, मूने कह्यूं तेहज दिन ।
दया ते कीधी अति घणी, पण मूने जोर थयूं सुपन ॥५॥
मोहे समागम^५ पिउसों, वाले पूछियो विचार ।
आपोपूं^६ तमे ओलखी^७, प्रगट कहो प्रकार ॥६॥
आ मंडल तां तमे जोइयूं, कहो वीतकनी जे वात ।
आ भोमनो विचार कही, ए सुपन के साख्यात^८ ॥७॥
आ जोई जे तमे रामत, कहो रामत केही पर^९ ।
आ भोम केही तमे कोण छो, किहां तमारा घर ॥८॥

१. उजाला । २. जगाओ । ३. युक्ति से । ४. स्पर्श किए । ५. मिलना । ६. अपनापन ।
७. पहचाना । ८. साक्षात् । ९. प्रकार ।

आ कीहे^१ अस्थानक^२ तमे आवियां, जागीने करो विचार ।
 नार तूं कोण पिउ तणी, कहो एह तणो विस्तार ॥९॥
 तमे वीतकनूं मूने पूछयूं, सुणो कहूं तेणी वात ।
 आ मंडल^३ तां दीसे सुपन, पण थई लाग्यूं साख्यात ॥१०॥
 निकल्यूं न जाय ए माहेंथी, क्याहें न लाभे छेह^४ ।
 एमां पग पंखीनों दीसे नहीं, कहूं सनंध^५ सर्वे तेह ॥११॥
 आ भोमने नव ओलखूं^६, नव ओलखूं मारूं आप ।
 घर तणी मूने सुध नहीं, सांभरे नहीं मारो नाथ ॥१२॥
 आ मंडल दीसे छे पाधरा, एतां मूल विना विस्तार ।
 रामतनो कोई कोहेडो, न आवे ते केमें पार ॥१३॥
 आ मंडल मोटो रामत घणी, जुओ ऊभो केम अचंभ^७ ।
 एणे पाइए^८ पगथी जिहां जोइए, तिहां दीसे ते पांचे थंभ ॥१४॥
 पांचे ते जोइए ज्यारे जुजवा, न लाभे केहेनो पार ।
 भेला ते करी वली जोइए, तो रची ऊभो संसार ॥१५॥
 माहें थंभ एके थिर नहीं, फरे ते पांचे फेर ।
 एनो फेरवणहार लाधे^९ नहीं, माहें ते अति अंधेर ॥१६॥
 पांचे ते फरे फेर जुजवा^{१०}, थाय नहीं पग थोभ^{११} ।
 ए अजाडी^{१२} कोई भांतनी, ते नहीं जोवा जोग ॥१७॥
 ए अजाडी^{१३} बंध उथमें^{१४}, बांधी नाखे तत्काल ।
 द्रष्ट दीठे बंध पडे, एहेवी देखीती जमजाल ॥१८॥
 काली ते रात कोई उपनी, सूझे नहीं सल सांध ।
 दिवस तिहां दीसे नहीं, माहें ते फरे सूरज ने चांद ॥१९॥
 दिवस नहीं अजवास नहीं, ए अंधेरना तिमर ।
 एणे कांई सूझे नहीं, आ भोम आप न घर ॥२०॥

१. कौन । २. स्थान । ३. ब्रह्मांड । ४. अंत । ५. विधि । ६. पहचान । ७. आश्चर्य । ८. मूल आधार ।

९. मिलना, प्राप्त होना । १०. अलग । ११. ठहरना । १२. उजाड़ - सुनसान । १३. संसार रूपी खाई । १४. उलटी ।

अउठ^१ कोट सूरज फरे, फरे रात ने प्रभात ।
 एकवीस ब्रह्मांड इंडा मधे, एके मांहे न थाय अजवास ॥२१॥
 सुध एणे थाय नहीं, सामूं रदे थाय अंधेर ।
 अजवास ए पोहोंचे नहीं, दीठे चढे सामा फेर ॥२२॥
 फरे खटरूत ऊष्णकाल^२, वरखा ने सीतकाल ।
 नखत्र तारे फरे मंडल, फरे जीवने जंजाल ॥२३॥
 वाए बादल गाजे विजली, जलधारा न समाय ।
 फेर खाय पांचे पाधरा, मांहेना मांहे समाय ॥२४॥
 पांचे ते थई आवे पाधरा, जाणूं थासे ते प्रलेकाल ।
 बल देखाडी आपणूं, थई जाय पंपाल^३ ॥२५॥
 पांचे ते थई आवे दोडतां, देखाडवा आकार ।
 ततखिण ते दीसे नहीं, परपंच^४ ए निरधार ॥२६॥
 ए पांचे थकी जे उपना^५, दीसे ते चौद भवन ।
 जीवन मांहे लाधे^६ नहीं, जेनी इछाए उतपन ॥२७॥
 एहनूं मूल डाल लाधे^६ नहीं, ऊभो ते केणी अदाए^७ ।
 मांहे संघ कोई सूझे नहीं, एमां दिवस न देखूं क्यांहे ॥२८॥
 सुर असुर मांहे फरे, पसु पंखी मनख^८ ।
 मछ कछ वनराय फरे, फरे जीव ने जंत ॥२९॥
 गिनान नी इहां गम नहीं, सब्द न पामे सेर ।
 गिनान दीवो तिहां सूं करे, ब्रह्मांड आखो अंधेर ॥३०॥
 कोहेडो काली रातनो, एमां पग न काढे कोए ।
 अनेक करे अटकलो, पण बंध न छूटे तोहे ॥३१॥
 तिमर घोर अंधेर काली, अने अंधेरनो नहीं पार ।
 मोह^९ लगे मोहजल भस्यूं, असत ने आसाधार^{१०} ॥३२॥

१. साढे तीन । २. गर्मी । ३. झूठ - मिथ्या । ४. छल । ५. उपज । ६. पावे । ७. ढंग । ८. मनुष्य । ९. मोह तत्त्व ।
 १०. लगातार (परिपूर्ण) ।

पांचे ते उत्पन्न मोह नीं, मोह तो अगम अपार ।
 नेत नेत कही निगम वलिया, आगल सुध न पडी निराकार ॥३३॥
 एमां पग पंथज जोवंतां, बंध पड्या ते जाण सुजाण ।
 अनेक वचन विचार कही, नेठ^१ लेवाणा निरवाण^२ ॥३४॥
 एमां जेम जेम जोई जोई जोइए, तेम तेम बंध पडता जाय ।
 अनेक उपाय जो कीजिए, प्रकास केमे नव थाय ॥३५॥
 अनेक बुध इहां आछटी^३, अनेक फरवया मन ।
 अनेक क्रोधी काल क्रांत थईने, भाज्या^४ ते हाथ रतन ॥३६॥
 किहां थकी अमे आवियां, अने पड्या ते अंधेर मांहे ।
 जीवन जोत अलगी थई, मांहेथी न केमे निसराय^५ ॥३७॥
 ए मंडल धणी त्रैगुण कहावे, जाणुं इहांथी टलसे अंधेर ।
 पार वाणी बोले अटकलें, तेणे उतरे नहीं फेर ॥३८॥
 एनों बार^६ उघाडी^७ पाधरू, चाली न सके कोय ।
 ब्रह्मांडना जे धणी कहावे, ते बांध्या रामत जोय ॥३९॥
 बीजा फरे छे फेरमां, एने फेर नहीं लगार ।
 पण बांध्या बंध जे खरी गांठे, आव्या ते मांहे अंधार ॥४०॥
 ए जेणे बांध्या तेणे छूटे, तिहां लगे न आवे पार ।
 पार सुध पामे नहीं, कोई कोहेडो अंधार ॥४१॥
 बुध विना इहां बंधाई, पडिया ते सहु फंद मांहे ।
 ए वचन सुणी करी, एणे समे ते ग्रही मारी बांहे ॥४२॥
 बांहे ग्रही बेठी करी, आवेस दीधो अंग ।
 ते दिन थीं दया पसरी, पल पल चढते रंग ॥४३॥
 ओलखी इंद्रावती, वाले प्रगट कह्युं मारू नाम ।
 आ भोम भरम भाजी करी, देखाड्या घर श्री धाम ॥४४॥

१. निश्चित । २. मुक्त होना । ३. पिछड़ गई(परास्त हो गई) । ४. खो दिया । ५. निकला जाए । ६. दरवाजा ।

७. खोलना ।

घर देखाडी जगवी, आप आवी आवार ।
 कर ग्रहीने कंठ लगाडी, त्यारे हूं उठी निरधार ॥४५॥
 भोम भली खेडी^१ करी, जल सींचियूं आधार ।
 वली बीज मांहे वावियूं^२, सुणो सणगानों प्रकार ॥४६॥
 अंधेर भागी असत उड्यूं, उपनूं तत्व तेज ।
 जनम जोत एवी थई, जे सुझे रेजा रेज ॥४७॥
 कमाड^३ छाड्या^४ कोहेडे, उघाड्या सर्व बार ।
 रामत थई सर्व पाधरी, ए अजवालूं अपार ॥४८॥
 सणगूं^५ उठ्यूं ते सतनो, असत भागी अंधेर ।
 आपोपूं में ओलख्यूं, भाग्यो ते अवलो^६ फेर ॥४९॥
 वाले ओलखीने आप मोसूं, कीधूं ते सगपण^७ सत ।
 सनकूल^८ द्रष्टे हूं समझी, आ जाण्यूं जोपे असत ॥५०॥
 सनंध सर्वे कही करी, ओलखाव्या एधाण^९ ।
 हवे प्रगट थई हूं पाधरी, मारी सगाई प्रमाण ॥५१॥
 हवे साथ मारो खोली^{१०} काढूं, जे भली^{११} गयो रामत मांहे ।
 प्रकास पूरण अमकने, हवे छपी न सके क्यांहे ॥५२॥
 ओलखी साथ भेलो करूं, द्रढ करी दऊं मन ।
 रामत देखाडी जगवुं, कही ते प्रगट वचन ॥५३॥

॥प्रकरण॥१॥चौपाई॥५३॥

रामत देखाडी छे

आ रामतना तमने, प्रगट कहूं प्रकार ।
 आ भोमना बंध छोडी दऊं, जेम जुओ जोपे करार ॥१॥
 ए सुपनतणी जे रामत, रची ते अति अख्यात^{१२} ।
 मूलबुध विसरी गई, जाणे सुपन नहीं साख्यात ॥२॥

पूरूं मनोरथ तमतणां, उघाडूं रामतना बार^१ ।
 रामत देखाडी करी, करूं सत ना विस्तार ॥३॥
 अर्ध साथ रह्यो अटकी, जेणे जोयानो हरख अपार ।
 स्वांग देखाडी विध विधना, पछे दऊं ते सतनो सार ॥४॥
 वात सुणो मारा वालैया, साथे दीठां ते दुख संसार ।
 केम थाय साथ मांहूं^२ मारो, जिहां ऊभी इंद्रावती नार ॥५॥
 तमे वांकी^३ ते वाटे चलविया, विसमां^४ ते केम चलाय ।
 हूं ग्रही दऊं धाम धणी, तो सुख मूने थाय ॥६॥
 हवे जागी जुओ मारा साथजी, रामत छे ब्रह्मांड ।
 जोपे जुओ नेहेचितसूं, मध्य भरथजीने खंड ॥७॥
 जिहां वाविए^५ वृख उपजे, जेनों फल वांछे^६ सहु कोय ।
 बीज जेवुं फल तेवुं, करत कमाई जोय ॥८॥
 भोम भली भरथ खंडनी, जिहां निपजे^७ निध निरमल ।
 बीजी सर्वे भोम खारी, खारा ते जल मोहजल ॥९॥
 ए मधे जे पुरी कहावे, नौतन जेहेनूं नाम ।
 उत्तम चौद भवनमां, जिहां वालानो विश्राम ॥१०॥
 रामत घणूं रलियामणी^८, तमे मांगी मन करी खंत ।
 विध सर्वे कहां विगते, जोपे जुओ नेहेचित ॥११॥
 रामत जोइए जी, जोवा आव्या छो जेह ।
 मांगी आपणे धणी कने, आ देखाडे छे तेह ॥१२॥
 मोहोरा ते दीसे सहु जुजवा, अने जुजवी मुखवाण ।
 स्वांग काछे सहु जुजवा, जाणे दीसंतां प्रमाण ॥१३॥
 विध विधना वेख ल्यावे, जाणे रामत निरवाण ।
 ब्राह्मण खत्री वैस्य सुद्र, मली ते राणों राण ॥१४॥

मांहोंमांहें सगा समधी, मांहें कुटुंबनो वेहेवार ।
 हंसे हरखे रूए सोके, चौद विद्या वर्ण चार ॥१५॥
 अठारे वर्ण एणी विधे, लोभे लागा करे उपाय ।
 विना अगनी पर जले, अंग काम क्रोध न माय ॥१६॥
 अनेक सेहेर बाजार चौटा^१, चोक चोवटा^२ अनेक ।
 अनेक कसवी^३ कसव करतां, हाट^४ पीठ^५ विसेक ॥१७॥
 स्वांग सर्वे सोभावीने, करे हो हो कार ।
 कोई मांहें आहार खाधां, कोई खाधा अहंकार ॥१८॥
 कोई मांहें वेहेवारिया, कोई राणा राय ।
 कोई मांहें रांक^६ रोवंतां, ए रामत एम रमाय ॥१९॥
 कोई पौढे पलंग कनक^७ ने, कोई ऊपर ढोले वाय ।
 वातो करतां जी जी करे, ए रामत एम सोभाय ॥२०॥
 कोई बेसे पालखी, कोई उपाडी^८ उजाय ।
 कोई करे छत्र छाया, रामत एमज थाय ॥२१॥
 मांहोंमांहें सनमंध करतां, उछरंग अंग न माय ।
 अबीर गुलाल उडाडतां, सेहेरों मां फेरा खाय ॥२२॥
 आभ्रण^९ पेहेरी अस्व चढे, कोई करे छाया छत्र ।
 कोई नाटारंभ करे, कोई बजाडे वाजंत्र ॥२३॥
 कोई सीढी बांधी आवे सामा, करे ते पोक^{१०} पुकार ।
 विरह वेदना अंग न माय, पीटे मांहें बाजार ॥२४॥
 देहेन^{११} हाथे दिए पोते, रूदन करे जलधार ।
 सगा सनमंधी सहु मली, टलवले^{१२} नर नार ॥२५॥
 कोई मांहें जनम पामे, कोई पामे मरन ।
 कोई मांहे हरख सों, कोई सोक रूदन ॥२६॥

खरचे खाए अहंमेवे, मांहे मोटा थाय ।
 दान करी कीरत कहावे, ए रामत एम रमाय ॥२७॥
 कोई किरपी^१ कोई दाता, कोई जाचक^२ केहेवाए ।
 कोईना अवगुण बोले, कोईना गुण गाए ॥२८॥
 कोई चढी चकडोल^३ बेसे, तुरी गज पाएदल ।
 विध विधना बाजंत्र बाजे, जाणे राज नेहेचल ॥२९॥
 साम सामी थाय सेन्या, भारथ^४ करे लोह अंग ।
 अहंकारे आकार पछाडे, नमे नहीं अभंग ॥३०॥
 कोई जीते कोई हारे, हरख सोक न माय ।
 दिसा सर्वे जीती आवे, ते प्रथीपत केहेवाय ॥३१॥
 कोई भस्या लई भाकसी^५, उथमे^६ बंध बंधाय ।
 मार माथे पडे मोहोकम^७, रामत एणी अदाय ॥३२॥
 जीत्या हरखे पौरसे^८, सूरान^९ अंग न माए ।
 हास्या तिहां सोक पामे, करे मुख त्राहे त्राहे ॥३३॥
 कोई मांहे रोगिया, अने कोई मांहे अंध ।
 कोई लूला कोई पांगला, रामत एह सनंध ॥३४॥
 कोई मांहे फकीर फरतां, उदम नहीं उपाय ।
 उदर कारण कष्ट पामे, भीखे पेट न भराय ॥३५॥

॥प्रकरण॥२॥चौपाई॥८८॥

रामतमां वली रामत (खेल में खेल)

ए रामत मांहे जे रामतो, तेनो न लाभे पार ।
 ए बेखों मांहे वली बेख^{१०} सोभे, स्वांग सहु संसार ॥१॥
 कोई वेख जो साध कहावे, कोई चतुर सुजाण ।
 कोई वेख जो दुष्ट कहावे, कोई मूरख अजाण ॥२॥

१. कंजूस । २. भिखारी । ३. हिंडोला । ४. युद्ध । ५. कैद । ६. उलटे । ७. गुझमार । ८. ताकत से । ९. योद्धा ।
 १०. स्वांग ।

अनेक पगथी परव^१ परवा^२, दया दान देवाय ।
 देखाडूं सहु करी सागर, मांहेना मांहे समाय ॥३॥
 अनेक देहरा^३ अपासरा^४, मांहे मुनारा मसीत ।
 तलाब कुआ कुंड वावरी, मांहे विसामां^५ कई रीत ॥४॥
 कई जुगते जगन^६ करतां, कई जुगते उपचार ।
 कई जुगते धरम पालें, पण हिरदे घोर अंधार ॥५॥
 कई जुगते सिध साधक, कई जुगते सन्यास ।
 कई जुगते देह दमे, पण छूटे नहीं जमफांस ॥६॥
 कई जुगते वैराग वरते, कई जोग^७ पाले सिध ।
 मठवाले पिंड पाले, पण नहीं परम नी निध ॥७॥
 आपने नव ओलखे, नव ओलखे परमेस्वर ।
 तो पार ते केम पामे, जिहां सुध न पोते घर ॥८॥
 खटचक्र नाडी पवन, साधे अजपा^८ अनहद^९ ।
 कई त्रवेनी त्रकुटी, जोती सोहं राते सब्द ॥९॥
 कोई खट दरसनी कहावे, धरे ते जुजवा वेख ।
 पारब्रह्मने पामे नहीं, रूदे अंधेरी वसेख ॥१०॥
 श्रीपात पंडित ब्रह्मचारी, भट वेदिया^{१०} वेदांत ।
 पुराण जोई जोई सर्वे पडिया, परमहंस सिधांत ॥११॥
 अल्प अहारी निद्रा निवारी, सब्द सत विचारी ।
 आचारीने नेम धारी, पण मूके नहीं अंधारी ॥१२॥
 संत महंत अनेक मुनिवर, देखीतां दिगंबर ।
 जाए सहुए प्रघल पूरे, कापडी कलंदर ॥१३॥
 सीलवंती सती कहावे, आरजा अरधांग ।
 जती वरती पोसांगरी^{११}, ए अति सोभावे स्वांग ॥१४॥

१. प्याऊ २. आसरा स्थल । ३. मंदिर । ४. जैनमठ । ५. विश्राम स्थल । ६. यज्ञ । ७. योग साधना । ८. जाप ।
 ९. नाद स्वर । १०. वेदो के ज्ञाता । ११. नशीले ।

मलक मुल्ला मलंग जिंदा, बांग दे मन धीर ।
 पाक थई थई सहुए पड़िया, मीर पीर फकीर ॥१५॥
 कई करामात कोटल^१, औलिया आलम ।
 बोदला बेकैद सोफी, जाणी करे जुलम ॥१६॥
 अनेक मांहे धर्म पाले, पंथ प्रगट थाय ।
 आंधला जेम संग चाले, ए पाखंड एम रचाय ॥१७॥
 रमें मांहोंमांहे रब्दे, करे परसपर क्रोध ।
 मछ गलागल मांहे सघले, मूके नहीं कोई ब्रोध ॥१८॥

॥प्रकरण॥३॥चौपाई॥१०६॥

पंथ पैडोंनी खेंचाखेंच

कोई कहे दान मोटो, कोई कहे गिनान^२ ।
 कोई कहे विग्नान^३ मोटो, एम वदे सहु उनमान ॥१॥
 कोई कहे करम मोटो, कोई कहे मोटो काल ।
 कोई कहे ए अगम, एम रमे सहु पंपाल ॥२॥
 कोई कहे तीरथ मोटो, कोई कहे मोटो तप ।
 कोई कहे सील मोटो, कोई कहे मोटो सत ॥३॥
 कोई कहे विचार मोटो, कोई कहे मोटो व्रत ।
 कोई कहे मत मोटी, एम वदे कई जुगत ॥४॥
 कोई कहे करनी मोटी, कोई कहे मुगत ।
 कोई कहे भाव मोटो, कोई कहे भगत ॥५॥
 कोई कहे कीर्तन मोटो, कोई कहे श्रवन ।
 कोई कहे वंदनी मोटी, कोई कहे अरचन ॥६॥
 कोई कहे ध्यान मोटो, कोई कहे धारण ।
 कोई कहे सेवा मोटी, कोई कहे अरपन ॥७॥

कोई कहे स्वांत मोटी, कोई कहे मोटो पण^१ ।
 रमे सहुए निद्रा मांहे, रुदे अंधारु अति घण ॥८॥
 कोई कहावे अप्रस^२ अंगे, कोई निवेदन ।
 कोई कहे अमे नेम धारी, पण मूके नहीं मैल मन ॥९॥
 कोई कहे सत संगत मोटी, कोई कहे मोटो दास ।
 कोई कहे विवेक मोटो, कोई कहे विस्वास ॥१०॥
 कोई कहे सदा सिव मोटो, कोई कहे आद नारायण ।
 कोई कहे आद सकत^३ मोटी, एम करे ताणोंताण^४ ॥११॥
 कोई कहे आतम मोटी, कोई कहे परआतम ।
 कोई कहे अहंकार मोटो, जे आदनों उत्पन ॥१२॥
 कोई कहे सकल व्यापी, दीसंतो सहु ब्रह्म ।
 कोई कहे ए निरगुण न्यारो, आ दीसे छे सहु भरम ॥१३॥
 कोई कहे सुन मोटी, कोई कहे निरंजन ।
 सार अर्थ सूझे नहीं, पछे वादे वढें^५ वचन ॥१४॥
 कोई कहे आकार मोटो, कोई कहे निराकार ।
 कोई कहे मांहे जोत मोटी, एम वढें^५ भस्या विकार ॥१५॥
 कोई कहे पारब्रह्म मोटो, कोई कहे परसोतम ।
 वेदने वाद अंधकारे, वादे वढता धरम ॥१६॥
 प्रगट पंपाल^६ दीसे रमता, अति घणो अंधेर ।
 कहे अमे साचा तमे झूठा, एम फरे ते अवले^७ फेर ॥१७॥
 पंथ सहुना एहज पैया^८, जे वलग्या मांहे वैराट ।
 ए विध कही सहु विगते^९, ए रच्यो माया ठाट ॥१८॥
 परपंचे सहु पंथ चाले, कहे लेसूं चरण निवास ।
 ए रामतना जे जीव पोते, ते केम पामे साख्यात ॥१९॥

१. प्रतिज्ञा । २. शुद्ध । ३. शक्ति । ४. खेंचाखेंच । ५. लड़ना, झगड़ना । ६. झूठा । ७. उलटा । ८. रास्ता । ९. तरीके से ।

कोई भैरव कोई अगिन, कोई करवत^१ ले ।
 पारब्रह्मने पामे नहीं, जो तिल तिल कापे^२ देह ॥२०॥
 अनेक स्वांग रमे जुजवा, असत ने अप्रमाण ।
 मूल विना जे पिंड पोते, ते केम पामे निरवाण^३ ॥२१॥
 ॥प्रकरण॥४॥चौपाई॥१२७॥

वैराटनी जाली

अनेक किव इहां उपजे, वैराट मुख वखाण ।
 वचन कही मांहें थाय मोटा, पण पामे नहीं निरवाण^३ ॥१॥
 बोले सहु बेसुधमां, कोई वचन काढे विसाल ।
 उत्पन सर्वे मोहनी, ते थई जाय पंपाल^४ ॥२॥
 वैराट कहे मारो फेर अवलो, मूल छे आकास ।
 डालों पसरी पातालमां, एम कहे वेद प्रकास ॥३॥
 दोडे सहु कोई फलने, ऊंचा चढे आसमान ।
 आकास फल मले नहीं, कोई विचारे नहीं ए वाण ॥४॥
 फल डाल अगोचर^५, आडी अंतराय पाताल ।
 वैराट वेद बंने कोहेडा, गूंथी ते रामत जाल ॥५॥
 विध बंने^६ दीसे जुगते, नाभ ने वली मुख ।
 गूंथी जालों बंने जुगते, माणी लीधां दुख सुख ॥६॥
 बंने कोहेडा बे भांतना, वैराट ने वली वेद ।
 ए जीव जालों जाली बांध्या, जाणे नहीं कोई भेद ॥७॥
 कडी न लाधे केहेने, ए जालोनी^७ जिनस ।
 त्रगुणने लाधे नहीं, तो सूं करे मूढ मनिस ॥८॥
 देखाडवा तमने, कोहेडा कीधा एह ।
 उखेली^८ फेर नाखूं^९ अवलो, जेम छल न चाले तेह ॥९॥

तांण अवला^१ अतांग^२ पूरा, आमलो^३ अवलो एह ।
 आतम ने खोटी करे, साची ते देखे देह ॥१०॥
 करे सगाई देहसों, नहीं आतम नी ओलखांण ।
 सनमंध पाले देहसों, ए मोहजल अवलो तांण ॥११॥
 मरदन^४ अंगे चंदन चरचे, प्रीते प्रीसे पाक ।
 सेज्या समारी सेवा करे, जाणे मूल सनमंध साख्यात ॥१२॥
 आतम टले ज्यारे अंगथी, त्यारे अंग हाथे बाले ।
 सेवा करतां जे वालपणे^५, ते सनमंध ऐवो पाले ॥१३॥
 हाथ पग मुख नेत्र नासिका, सहु अंग तेहना तेह ।
 तेणे घर सहु अभडावियूं^६, सेवा ते करतां जेह ॥१४॥
 अंग सर्वे वाला लागे, विछोडो खिण न खमाय ।
 चेतन चाल्या पछी ते अंग, उठ उठ खावा धाय ॥१५॥
 सगे मेल्यूं ज्यारे सगपण^७, त्यारे अंगसूं उपनूं वेर ।
 ततखिण तेणे झोकी^८ बाली^९, वेहेंची^{१०} लीधूं घेर ॥१६॥
 जीव जीवोना सनमंध मेली, करे सगाई आकार ।
 वैराट कोहेडा एणी विधे, अवला ते कई प्रकार ॥१७॥
 एम अवलो अनेक भांते, वैराट नेत्रों अंध ।
 चेतन विना कहे छोट लागे, वली तेसूं करे सनमंध ॥१८॥
 एक बेखज विप्रनो, बीजो बेख चंडाल ।
 छवे छेडे छोट लागे, संग बोले^{११} तत्काल ॥१९॥
 वेख अंतज^{१२} रूदे निरमल, रमे मांहे भगवान ।
 देखाडे नहीं केहेने, मुख प्रकासे नहीं नाम ॥२०॥
 अंतराय नहीं एक खिणनी, सनेह साचे रंग ।
 अहनिस द्रष्ट आतमनी, नहीं देहसूं संग ॥२१॥

विप्र बेख बेहेर^१ द्रष्टि, खट करम पाले वेद ।
 स्याम खिण सुपने नहीं, जाणे नहीं ब्रह्म भेद ॥२२॥
 उदर कुटम कारणे, उत्तमाई देखाडे अंग ।
 व्याकरण वाद विवादना, अर्थ करे कई रंग ॥२३॥
 हवे कहो केने छवे छेडे, अंग लागे छोट^२ ।
 अधमतम विप्र^३ अंगे, चंडाल अंग उद्योत ॥२४॥
 ओलखाण सहुने अंगनी, आतमनी नहीं द्रष्ट ।
 वैराटनो फेर अवलो^४, एणी विधे सहु सृष्ट ॥२५॥
 ए जुओ अचरज अदभुत, चाल चाले संसार ।
 ए प्रगट दीसे अवलो, जो जुओ करी विचार ॥२६॥
 सतने असत कहे, असत ने सत करी जाणे ।
 ते विध कहीस हूं तमने, अवलो एह एधाणे^५ ॥२७॥
 आकार ने निराकार कहे, निराकारने आकार ।
 आप फरे सहु देखे फरता, असतने ए निरधार ॥२८॥
 मूल विना वैराट ऊभो, एम कहे सहु संसार ।
 तो भरमना जे पिंड पोते, ते केम कहिए आकार ॥२९॥
 आकार न कहिए तेहेने, जेहेनो ते थाय भंग ।
 काल ते निराकार पोते, आकार सच्चिदानंद ॥३०॥
 मृगजल द्रष्टें न राचिए^६, जेहेनूं ते नाम परपंच ।
 ए छल छे माया तणो, रच्यो ते अवलो संच ॥३१॥

॥प्रकरण॥५॥चौपाई॥१५८॥

वेदनी जाली

वेद मोटो कोहेडो^७, जेहेनी गूंथी ते झीणी जाल ।
 कांईक संखेपे^८ कही करी, दऊं ते आंकडी^९ टाल ॥१॥

वैराट आकार सुपननो, ब्रह्मा ते तेहेनी बुध ।
 मन नारद फरे मांहे, वेदे बांध्या बंध वेसुध ॥२॥
 लगाड्या सहु रब्दे^१, व्याकरण वाद अंधकार ।
 एणी बुधे सहु बेसुध कीधां, विवेक टाल्या विचार ॥३॥
 बंध बांध्या वेदव्यासें, वस्त मात्रना नाम बार ।
 ते वाणी वखाणी^२ व्याकरणनी, छलवा आ संसार ॥४॥
 बारे गमां^३ बोलतां, एक अखर एक मात्र ।
 ते बांधी बत्रीस श्लोकमां, एवो छल कीधो छे सास्त्र ॥५॥
 लवा^४ लवाना अर्थ जुजवा^५, द्वादसना प्रकार ।
 मूल अर्थने मुझवी^६, बांध्या अटकले अपार ॥६॥
 अर्थने नाखवा^७ अवलो^८, गमोगमां^९ ताणे ।
 मूढोने समझाववा, रेहेस वचमां आंणे ॥७॥
 एवी आंकडियो अनेक मांहे, ते ताणे गमां बार ।
 रंचक रेहेस आंणी मधे, बांध्या बुधे विचार ॥८॥
 अखर एक बारे गमां बोले, एवा श्लोक मांहे बत्रीस ।
 ए छल आंणी अर्थ आडो, खोले छे जगदीस ॥९॥
 एवा छल अनेक अर्थ आडो, ते अर्थ मांहे कई छल ।
 अखरा अर्थ छल भावा अर्थ आडो, पछे करे भावा अर्थ अटकल ॥१०॥
 ते बेसे पंडित विष्णु संग्रामे, एक काना ने कडका^{१०} थाय ।
 मांहोंमांहे वढी^{११} मरे, एक मात्र न मेलाय^{१२} ॥११॥
 वादे^{१३} वाणी सीखे सूरा, सुध बुध जाए सान ।
 स्वांत त्रास न आवे सुपने, एहवुं व्याकरण गिनान ॥१२॥
 ते व्यासे कीधी मोटी, दीधूं छलने मान ।
 तेमां पंडित ताणोंताण करे, मांहे अहंमेव ने अग्नान ॥१३॥

१. झगड़े में । २. सराही । ३. तरफ । ४. जरा जरा । ५. अलग । ६. उलझा । ७. डालने को । ८. उलटा ।
 ९. चहू ओर । १०. टुकड़ा । ११. लड़ना । १२. छोड़ते । १३. वाद विवाद ।

ए छल पंडित भणीने^१, मान मूढोमां पामे ।
 ए मूढ पंडित सहु छलना, भूलव्या एणी भोमे ॥१४॥
 आ प्रगट जे प्राकृत^२, जेमां छल काई न चाले ।
 एमां अर्थ न थाय अवलो^३, ते पंडित हाथ न झाले ॥१५॥
 आ पाधरी वाणी मांहें प्रगट, एक अर्थ नव दाखे^४ ।
 वचन वलाके^५ त्यारे आणे, ज्यारे छलमां नाखे ॥१६॥
 ए छल रामत जेहेनी ते जाणे, बीजी रामत सहु छल ।
 ए छलना जीव न छूटे छलथी, जो देखो करता बल ॥१७॥
 पेहेली मुझवण^६ कही वैराटनी, बीजी वेदनी मुझवण ।
 ए संखेपे^७ कही में समझवा, ए छल छे अति घन ॥१८॥
 मुख उदर केरा^८ कोहेडा, रच्या ते मांहें सुपन ।
 सुध केहेने थाय नहीं, मांहें झीले^९ ते मोहना जन ॥१९॥
 वैराट वेदें जोई करी, सेवा ते कीधी एह ।
 देव तेहेवी पातरी, संसार चाले जेह ॥२०॥
 बोल्या वेद कतेब जे, जेहेनी जेटली मत ।
 मोह थकी जे उपना^{१०}, तेहेने ते ए सहु सत ॥२१॥
 लोक चौदे जोया वेदे, निराकार लगे वचन ।
 उनमान^{११} आगल कही करी, वली पडे ते मांहें सुंन ॥२२॥
 प्रगट देखाडूं पाधरा, पांचे ते जुजवा तत्व ।
 रमे सहु मन मोह मांहें, सहु मननी उत्पत ॥२३॥
 सकल मांहें व्यापक, थावर^{१२} ने जंगम^{१३} ।
 सहु थकी ए असंग अलगा, ए एम कहावे अगम ॥२४॥
 दसो दिसा भवसागर, जुए ते एह सुपन ।
 आवरण पाखल^{१४} मोहनूं, निराकार कहावे सुंन ॥२५॥

१. पढ़कर । २. भाषा । ३. उलटा । ४. दिखलावे । ५. फेर वाला । ६. उलझन । ७. थोड़े में । ८. का । ९. मग्न होना ।

१०. पैदा हुए । ११. अटकल । १२. अचल । १३. चल । १४. चौफेर ।

ए ब्रह्मांडनो कोई कोहेडो, रामत चौद भवन ।
 सुर असुर कई अनेक भांते, छलवा छल उतपन ॥२६॥
 वनस्पति पसु पंखी, मनख जीव ने जंत ।
 मछ कछ जल सागर साते, रच्यो सहु परपंच ॥२७॥
 जीवों मांहे जिनस^१ जुजवी, उपनी ते चारे खान ।
 थावर जंगम सहु मली, लाख चौरासी निरमान ॥२८॥
 कोई वैकुंठ कोई जमपुरी, कोई स्वर्ग पाताल ।
 रमे पांचेना मांहे पुतला, बीजा सागर आडी पाल ॥२९॥
 ए रामतनो वेपार करे, तेहेने माथे जमनो दंड ।
 कोइक दिन स्वर्ग सोंपी, पछे नरक ने कुंड ॥३०॥
 तेरे लोके आण फरे, संजमपुरी सिरदार ।
 जे जाणे नहीं जगदीसने, ते खाय मोहोकम^२ मार ॥३१॥
 ए रामतनी लेव^३ देव^३ मेली, करे वैकुंठनों वेपार ।
 ए जीवोंनी मोच्छ^४ सतलोक, कोई पार निराकार ॥३२॥
 चौदलोक इंडा मधे, भोम जोजन कोट पचास ।
 अष्ट कुली पर्वत जोजन, लाख चौसठ वास ॥३३॥
 पांच तत्व छठी आतमां, सास्त्र सर्व मां ए मत ।
 ए निरमाण बांधीने, लई सुपन कीधूं सत ॥३४॥
 जोया^५ ते साते सागर, अने जोया ते साते लोक ।
 पाताल साते जोइया, जाग्या पछी सहु फोक^६ ॥३५॥

॥प्रकरण॥६॥चौपाई॥१९३॥

अवतारोंना प्रकरण

एह छल तां एवो हुतो, जेमां हाथ न सूझे हाथ ।
 द्रष्ट दीठे^९ बंध पडे, तेमां आव्यो ते सघलो साथ ॥१॥

ते माटे वालेजीए, आवीने छोडायो साथ ।
 बीज ल्यावी घर थकी, कीधो जोतनो प्रकास ॥२॥
 ए रामत करी तम माटे, तमे जोवा आव्या जेह ।
 रामत जोई घर चालसूं, वातो ते करसूं एह ॥३॥
 हवे चौद लोक चारे गमां, में मथ्या जोई वचन ।
 मोहजल सागर मांहेथी, काढ्या ते पांच रतन ॥४॥
 पेहेलां कह्या में साथने, पांचे तणां ए नाम ।
 सुकदेव ने सनकादिक, महादेव भगवान ॥५॥
 नारयण लखमी विष्णु मांहे, विष्णु थकी उत्पन ।
 अंग समाय अंगमां, ए नहीं वासना अनं ॥६॥
 कबीर साखज पूरवा, लाव्यो ते वचन विसाल ।
 प्रगट पांचे ए थया, बीजा सागर आडी पाल ॥७॥
 वली एक कागल काढिया, सुकदेवजीनो सार ।
 हदियो ना कोहेडा, वेहदी समाचार ॥८॥
 तमे रामत जोवा कारणे, इच्छा ते कीधी एह ।
 ते माटे सहु मापियूं, आ कह्यूं कौतक^१ जेह ॥९॥
 अमे रामत खरी तो जोई, जो अखंड करूं आवार ।
 बुधने सोभा दऊं, सत करी प्रगट पार ॥१०॥
 अवतार चौवीस विष्णुना, वैकुंठ थी आवे जाय ।
 ते विध सर्वे कहां विगते, जेम सनंध^२ सहु समझाय ॥११॥
 अवतार एकवीस ए मधे, ते आडो थयो कल्पांत ।
 बीजा त्रण जे मोटा कह्या, तेहेनी कहां जुजवी भांत ॥१२॥
 अवतार एक श्रीकृष्णनों, मूल मथुरा प्रगट्यो जेह ।
 वसुदेवने वायक^३ कही, वैकुंठ वलियो तेह ॥१३॥

गोकुल सरूप पधारियो, तेहेने न कहिए अवतार ।
 ए तो आपणी अखंड लीला, तेहेनो ते कहूं विचार ॥१४॥
 संखेपे^१ कहूं में समझवा, भाजवा^२ मननी भ्रांत ।
 एहेनो छे विस्तार मोटो, आगल कहीस वृतांत ॥१५॥
 कल्पांत भेद आंही थकी, तमे भाजो मनना संदेह ।
 अवतार ते अकूर संगे, जई लीधी मथुरा ततखेव^३ ॥१६॥
 विचार छे वली ए मधे, तमे सांभलो दर्ई चित ।
 आसंका सहु करूं अलगी, कहूं तेह विगत ॥१७॥
 दिन अग्यारे भेख^४ लीला, संग गोवालो तणी ।
 सात दिन गोकुल मधे, पछे चाल्या मथुरा भणी^५ ॥१८॥
 धनक^६ भाजी हस्ती मल्ल मारी, त्यारे थया दिन चार ।
 कंस पछाडी वासुदेव छोडी, इहां थकी अवतार ॥१९॥
 जुध कीधूं जरासिंधसूं, रथ आउध^७ आव्या जिहां थकी ।
 कृष्ण विष्णु मय थया, वैकुंठमां विष्णु त्यारे नथी ॥२०॥
 वैकुंठथी जोत वली आवी, सिसुपाल होम्यो जेह ।
 मुख समानी श्रीकृष्णने, पूरी साख सुकदेवे तेह ॥२१॥
 कीधूं राज मथुरा द्वारका, वरस एक सो ने बार^८ ।
 प्रभास सहु संघारीने, उघाड्या वैकुंठ द्वार ॥२२॥
 दिन आटला^९ गोप हुतो, मोटी बुधनो अवतार ।
 लवलेस^{१०} कांइक कहूं एहेनो, आगल अति विस्तार ॥२३॥
 कोइक काल बुध रासनी, ग्रही जोगवाई^{११} सकल ।
 आवी उदर मारे वास कीधो, वृध^{१२} पामी पल पल ॥२४॥
 अंग मारे संग पामी, में दीधूं तारतम बल ।
 ते बल लई वैराट पसरी, ब्रह्मांड थासे निरमल ॥२५॥

१. थोड़े में । २. मिटाने को । ३. तुरंत । ४. पहरावा । ५. तरफ । ६. धनुष । ७. शस्त्र । ८. बारह । ९. इतने ।
 १०. थोड़ा । ११. साधन । १२. बड़ोतरी ।

दैत कालिंगो^१ मारीने, सनमुख करसे तत्काल ।
 लीला अमारी देखाडीने, टालसे जमनी जाल ॥२६॥
 आ देखो छो दैत जोरावर, व्यापी^२ रह्यो वैराट ।
 काम क्रोध उनमद अहंकार, चाले आपोपणी वाट ॥२७॥
 वैराट आखो^३ लोक चौदे, चाले आपोपणी मत ।
 मन माने रमे सहुए, फरीने वल्युं असत ॥२८॥
 एणे संघारसे एक सब्दसों, वार न लागे लगार ।
 लोक चौदे पसरसे, ए बुध सब्दनों मार ॥२९॥
 हूं मारूं तो जो होय कांइए, न खमे लवानी डोट^४ ।
 मारी बुधने एक लवे एवा, मरे ते कोटान कोट ॥३०॥
 उठी छे वाणी अनेक आगम, एहेनो गोप छे अजवास ।
 वैराट आखो^५ एक मुख बोले, बुधने प्रकास ॥३१॥
 चालसे सहु एक चाले, बीजूं ओचरे नहीं वाक ।
 बोले तो जो कांई होय बाकी, चूंथी उडाड्युं तूल आक ॥३२॥
 हवे एह वचन कहूं केटला, एनो आगल थासे विस्तार ।
 मारे संग आवी निध पामी, ते निराकार ने पार ॥३३॥
 पार बुध पाम्या पछी, एहेनों मान मोटो थासे ।
 अछर खिण नव मूके अलगी, मारी संगते एम सुधरसे ॥३४॥
 अवतार जे नेहेकलंकनो, ते अस्व^६ अधूरो रह्यो ।
 पुरख दीठो नहीं नैने, तुरीने कलंकी तो कह्यो ॥३५॥
 अवतार आ बुधना पछी, हवे बीजो ते थाय केम ।
 विकार काढी सहु विस्वना, सहु कीधां अवतारना जेम ॥३६॥
 अवतारथी उत्तम थया, तिहां अवतारनों सूं काम ।
 कीधो सरवालो^७ सहुनो, इहां बीजो न राख्युं नाम ॥३७॥

पैया देखाड्या पारना, अविचल भान उदे थयो ।
 तिहां अगिया^१ अवतारमां, अजवास इहां स्यो^२ रह्यो ॥३८॥
 एणी पेरे तमे प्रीष्ठजो^३, अवतार न थाय अंन ।
 पुरख तां पेहेलो न कह्यो, विचारी जुओ वचन ॥३९॥
 रखे कहेने धोखो रहे, आ जुआ^४ कह्या अवतार ।
 तो ए केहेनी बुधें विष्णुने, जगवी पोहोंचाड्यो पार ॥४०॥
 सुकजीए अवतार सहु कह्या, पण बुधमां रह्यो संदेह ।
 एहेनो चोख^५ करी नव सक्यो, तो केम कहे लीला एह ॥४१॥
 ए तो अछरातीतनी, लीला अमारी जेह ।
 पेहेले संसा सहु भाजीने, वली कहीस कांईक तेह ॥४२॥
 वैराटनी विध कही तमने, रखे राखो मन संदेह ।
 अखंड गोकुल ने प्रतिबिंब, वली कही प्रीष्ठवुं तेह ॥४३॥
 अजवास^६ अखंड अम कने^७, नहीं अंतराय पाव रती ।
 रास रमी गोकुल आव्या, प्रतिबिंब लीला इहां थकी ॥४४॥
 तारतम सूरज प्रगट्यो, सकल थयो प्रकास ।
 लागी सिखरो पाताल झलक्यो, फोडियो आकास ॥४५॥
 किरणां सघले कोलांभियो^८, गयो वैराटनो अग्नान ।
 द्रढाव चोकस लोक चौदनो, उडाड्युं उनमान ॥४६॥
 वली जोत झाली नव रहे, वचमां विना ठाम ।
 अखंड मांहे पसरी, देखाड्यो वृज विश्राम ॥४७॥

॥प्रकरण॥७॥चौपाई॥२४०॥

गोकुल लीला

आ जुओ^९ रे आ जुओ रे आ जुओ रे हो साथ जी, गोकुल लीला आपणी हो साथ जी ।
 विध सर्वे कहूं विगते, वृज वस्यो जेणी पेर ।
 अग्यारे वरस लीला करी, रास रमीने आव्या घेर ॥१॥

१. पहले से हुए (अगिया) अवतार । २. क्या । ३. समझो । ४. अलग । ५. स्पष्टी करण । ६. प्रकाश । ७. हमारे पास ।
 ८. फैल गई । ९. देखो ।

गोकुल जमुना त्रट भलो, पुरा बेतालीस वास ।
 पासे पुरो एक लगतो, ए लीला अखंड विलास ॥२॥
 वास वसती वसे घाटी, त्रण खूने ना गाम ।
 कांठे पुरो टीवा^१ ऊपर, उपनंदनो ए ठाम ॥३॥
 पुरा सहु बीजी गमां^२, वचे वाट धेननो सेर^३ ।
 इहां रमे वालो सकल मांहे, गोवालो ने घेर ॥४॥
 पुरो पटेल सादूलनो, बीजी ते गमां एह ।
 ब्रखभानजी त्रीजी गमां, पुरो दीसे लांबो तेह ॥५॥
 नंदजीना पुरा सामी, दिस पूरव जमुना त्रट^४ ।
 छूटक छाया वनस्पति, वृध आडी डालो वट^५ ॥६॥
 सकल वन सोहामणूं, सोभित जमुना किनार ।
 अनेक रंगे वेलडी, फल सुगंध सीतल सार ॥७॥
 नंदजीना पुरा पाखल^६, पुरा त्रण मामाओ तणा ।
 ठाट^७ वस्ती आखे^८ पुरा, आप सूरा त्रणे जणा ॥८॥
 गांगो चांपो अने जेतो, ए मामा त्रणेना नाम ।
 दखिण दिस ने पछिम दिस, वीटी^९ बेठा गाम ॥९॥
 आठ मंदिर नंदजी तणा, मांडवे एक मंडाण ।
 पाछल वाडा गौतणा, मांहे आथ^{१०} सर्वे जाण ॥१०॥
 रेत झलके मांडवे, आगल दूध चूलो चरी ।
 आईजी एणे ठामे बेसे, बेसे सखियो सहु घेरी ॥११॥
 इहां मंदिर मोदी तेजपालनो, चरी चूला पास ।
 कोइक दिन आवी रहे, एनों मथुरा मांहे वास ॥१२॥
 सख्य दस इहां आरोगे, पाक साक अनेक ।
 भागवंतीबाई भली भांते, रसोई करे विवेक ॥१३॥

लाडलो नंद जसोमती, रोहिणी बलभद्र बाल ।
 पालक पुत्र कल्याणजी, तेहेनो ते पुत्र गोपाल ॥१४॥
 बेहेनो बंने जीवा रूपा, भेलियां रहे मोहोलान ।
 अने बाई भागवंती, नारी घर कल्यान ॥१५॥
 पुरो एक वृखभाननो, उत्तर दिस लगतो ।
 पासे भाई भेलो लखमण, पुरो पूरण वसतो ॥१६॥
 सरूप साते भली भांते, आरोगे अंन पाक ।
 कल्यानबाई रसोई करे, विध विध वघारे^१ साक ॥१७॥
 राधाबाई पिता वृखभानजी, प्रभावती बाई मात ।
 नान्हों कृष्ण कल्यानजी, तेथी मोटो सिदामो भ्रात ॥१८॥
 नार सिदामा तणी, तेहनी नणद राधाबाई ।
 जाणो सगाई स्यामनी, अंग धरे ते अति बडाई ॥१९॥
 मंदिर छे आगल मांडवे, चूले चढे दूध माट ।
 राधाबाई खोले^२ प्रभावती, लई बेसे ऊपर खाट ॥२०॥
 राधाबाईनो विवाह^३ कीधूं, पण परण्या^४ नथी प्राणनाथ ।
 मूल सनमंधे एक अंगे, विलसे वल्लभ साथ ॥२१॥
 घुरसे^५ गोरस हरखे हेतें, घर घर प्रते थाए ।
 आंगणे वेलूं उजली, वालो विराजे सहु मांहे ॥२२॥
 पुरा सघले वचें चौरा, मांहे मेलावा थाय ।
 चारे पोहोर गोठ घूघरी, रामत करतां जाय ॥२३॥
 तेजपाल मोदी वलोट पूरे, वृजमां मोटे ठाम ।
 वस्त वसाणूं सहु लिए, घृत दिए आखू^६ गाम ॥२४॥
 घोलिया इहां घोल करवा, आवे वृजमां जेह ।
 वस्त वसाणूं लिए दिए, जई रहे मथुरा तेह ॥२५॥

गोवाला संग रमे वालो, सेर पाणी वाट ।
 विनोद हांस अमें आवूं जावूं, जल भरवा एणे घाट ॥२६॥
 विलास वृजमां वालाजीसूं, वरते छे एह वात ।
 वचन अटपटा वेधे सहुने, अहनिस^१ एहज तात ॥२७॥
 रमे प्रेमें प्रीते भीनो, पुरा सघला मांहे ।
 रमे खिण जेसूं तेहेने बीजो, सूझे नहीं कोई क्यांहे ॥२८॥
 रामत रंगे अमें वालाजी संगे, रमूं जातां पाणी ।
 आठो पोहोर अटकी अंगे, एह छब एहज वाणी ॥२९॥
 घर घर आनंद ओछव, उछरंग अंग न माय ।
 विनोद^२ हांस वालाजी संगे, अहनिस करतां जाय ॥३०॥
 बालक सुंदर बोले मीठूं, केडे^३ करी घेर आणूं ।
 खिणमां जोवन^४ प्रेमें पूरो, सेजडिए सुख माणूं ॥३१॥
 वाछरडा लई वन पधारे, आठमें दसमें दिन ।
 कहियक^५ गोवरधन फरतां, मांहे रमें ते वारे वन ॥३२॥
 अखंड लीला रमूं अहनिस, अमें सखियों वालाजीने संग ।
 पूरे मनोरथ अमतणां, ए सदा नवले रंग ॥३३॥
 श्री राज पधास्या पछी, वृजवधु मथुरा न गई ।
 कुमारिका संग रामत मिसे^६, दाणलीला एम थई ॥३४॥
 कुमारिका रमे रामत, अभ्यास चीलो^७ कुल तणो ।
 कुलडा मांहे दूध दधी, रमे वन रंग रस घणो ॥३५॥
 वृजवधु मांहे रमवा, संग केटलीक जाय ।
 वालोजी इहां दाण मिसे, मारग आडो थाय ॥३६॥
 दूध दधी माखण ल्यावूं, अमें वालाजीने काज ।
 ते दधी झूंटी^८ अमतणो, दिए गोवालाने राज ॥३७॥

गोवाला नासी जाय अलगां, अमें वलगी राखूं वालो पास ।
 पछे एकांते अमें वालाजी संगे, करूं वनमां विलास ॥३८॥
 त्यारे कुमारिका अम संग रहेती, अमें वाला संगे रमती ।
 कुमारिकाओ ने प्रेम उत्पन, मूल सनमंध इहां थकी ॥३९॥
 अखंड लीला अहनिस, नित नित नवले रंग ।
 एणी जोतें सहुए द्रढ थयूं, सखियों वालाजी ने संग ॥४०॥
 नंद जसोदा गोवाल गोपी, धेन वछ जमुना वन ।
 पसु पंखी थावर^१ जंगम^२, नित नित लीला नौतन ॥४१॥
 पुरे सघले रमूं अमें, अजवालिए लई ढोल ।
 वालोजी इहां विनोद करे, ते कह्या न जाय बोल ॥४२॥
 उलसे गोकुल गाम आखू, हरख^३ हेत अपार ।
 धन धान वस्तर भूखण, द्रव्य अखूट भंडार ॥४३॥
 विवाह^४ जनम नित प्रते, आखे^५ गाम अनेक होय ।
 थोडुंक^६ कारज कांइक थाय, तिहां तेडावे^७ सहु कोय ॥४४॥
 अनेक बाजंत्र नाटारंभ, धन खरचे अहीर उमंग ।
 साथ सहु सिणगार करी, अमें आवुं ते अति उछरंग ॥४५॥
 वलगे^८ वालो विनोदे अमसूं, देखतां सहु जन ।
 पण विचारे नहीं कोई वांकू^९, सहु कहे एह निसन^{१०} ॥४६॥
 वात एहेनी जाणूं अमें, कां वली जाणे अमारी एह ।
 मांहेली^{११} वात न समझे बीजो, वालाजीनो सनेह ॥४७॥
 ए थाय सहु अम कारणे, वालो पूरे मनोरथ मन ।
 ए समे नी हूं सी^{१२} कहूं, साथ सहु धन धन ॥४८॥
 गोकुल आखो^{१३} कीधूं गेहेलूं, अने वालो तो वचिखिण^{१४} ।
 जिहां मलूं तिहां एहज वातो, हांस विनोद रमण ॥४९॥

हवे ए लीला कहूं केटली, अलेखे अति सुख ।
 वरस अग्यारे वासनाओंसों, प्रेमें रम्या सनमुख ॥५०॥
 एक दिन गौ चारवा, वालो पोहोंता ते वृंदावन ।
 गोवाला गौ लई वल्या, पछे जोगमाया उत्पन ॥५१॥
 कालमायामां रामत, एटला लगे प्रमाण ।
 ब्रह्मांडनो कल्पांत^१ करी, अखंड कीधो निरवाण ॥५२॥
 सदा लीला जे वृजनी, आ विध कही तेह तणी ।
 हवे रासनो प्रकास कहूं, ए सोभा अति घणी ॥५३॥
 वली जोत झाली नव रहे, बीजो वेधियो आकास ।
 ततखिण लीधो त्रीजो ब्रह्मांड, जिहां अखंड रजनी रास ॥५४॥
 जिनस^२ जुगत कहूं केटली, अलेखे सुख अखंड ।
 जोगमायाए नवो निपायो^३, कोई सुख सखपी ब्रह्मांड ॥५५॥
 ॥प्रकरण॥८॥चौपाई॥२९५॥

प्रकरण जोगमायानूं

मारा सुंदरसाथ आधार, जीवन सखी वाणी ते एह विचारोजी ।
 जागनीसूं जगवुं तमने, ते साथजी कां न संभारोजी ॥१॥
 वाणी मांहे न आवे केमे, जोगमायानी विधजी ।
 तोहे वचन कहूं तमने, लीला अमारी निधजी ॥२॥
 अमें जोऊं वृंदावन इहां थकी, रमूं वालाजी साथ जी ।
 करूं ते रामत नित नवी, वन मांहे विलासजी ॥३॥
 जोगमायानी कयांहे न दीसे, अम विना ओलखाणजी ।
 वासना पांचे अछरनी, भले कहावे आप सुजाणजी ॥४॥
 ए मायाओ अमतणी, ऐहेना अमकने^४ विचारजी ।
 बीजा सहुए एहेना उपायल^५, ए अमारी अग्याकारजी ॥५॥

पेहेले फेरे रास रामतडी, जे कीधी वृन्दावनजी ।
 आनंदकारी जोगमाया, अविनासी^१ उतपनजी ॥६॥
 जोगमायानी जुगत एहेवी, एक रस एक रंगजी ।
 एक संगे रहेवुं सदा, अंगना एकै अंगजी ॥७॥
 आतम सदीवे एक छे, वासना एकै अंगजी ।
 मूल आवेस जोगमाया पर, सुख अखंडना रंगजी ॥८॥
 एक अंगे रंगे संगे, तो अंतरध्यान थाय केमजी ।
 ए सब्द मां छे आंकडी, तें करी दऊं सर्वे गमजी^२ ॥९॥
 आंकडी अंतरध्याननी, साथ तमने कहूं सनंधजी^३ ।
 अम विना ए कोण जाणे, तारतमना बंधजी ॥१०॥
 आवेस लइने जगवया, त्यारे पाम्या अंतरध्यानजी ।
 विलास विरह चित चोकस करवा, संभारवा घर श्री धामजी ॥११॥
 जुगत जोगमाया तणी, बीजो न जाणे कोयजी ।
 बीजो कोई तो जाणे, जो अम विना कोई होयजी ॥१२॥
 जोगमायाए जागृत थाय, जल भोम वाय अगिनजी ।
 पसु पंखी थावर^४ जंगम^५, तत्व पांचे चेतनजी ॥१३॥
 सुतेज ससि^६ वन पसु पंखी, तत्व पांचे सुतेजजी ।
 सुतेज सर्वे जोगवाई, सुतेज रेजा रेजजी ॥१४॥
 हेम जवेरना वन कहूं, तो ए पण खोटी वस्तजी ।
 सत वस्त ने समान नहीं, न केहेवाय मुख न हस्तजी ॥१५॥
 एक पत्रनी वरणव सोभा, आंणी जिभ्याए कही न जायजी ।
 कै कोट ससि जो सूर कहूं, तो एक पत्र हेठे ढंकाय जी ॥१६॥
 ए भोमनी रेत रंचकने^७, समान नहीं सूर कोटजी ।
 द्रष्टे कांई आवे नहीं, एक रंचक केरी ओटजी^८ ॥१७॥

हवे ते भोमना वस्तर भूखण, वचने केम कहूं मुखजी ।
 मारा घरनी हसे ते जाणसे, अम घरतणां ए सुखजी ॥१८॥
 सुंदरता सिणगार सोभा, वचने न केहेवायजी ।
 तो सखपना जे सुखनी वातां, लवो^१ केम बोलायजी ॥१९॥
 भोमनी किरणो वननी किरणो, किरणा ससि प्रकासजी ।
 ते मांहे अमें रमूं प्रेमें, पिउसों रंग विलासजी ॥२०॥
 ए रामत रास रमी करी, अमे आव्या सहु घर धामजी ।
 ब्रह्मांडनो कल्पांत करी, रूदे कीधो अखंड ठामजी ॥२१॥
 अमें अमारे धाम आव्या, अछर पोताने घेरजी ।
 अखंड रजनी रास रमाय, रामत एणी पेरजी ॥२२॥
 वृज रास मांहे अमें रमूं, आंहीं पण अमें आव्याजी ।
 श्री धाम मधे बेठा अमे, जोऊं छूं आ मायाजी ॥२३॥
 वृज रास देखाडिया, रमया ते अनेक पेरजी ।
 विलास विरह बंने^२ भोगवी, आव्या ते आपणे घेरजी ॥२४॥
 सुख दुख बंने जोइया, तोहे कांईक रह्यो संदेहजी ।
 ते माटे वली सत सख्ये, मंडल रचियो एहजी ॥२५॥
 ए रामत रची अम कारणे, अमे कारज एणे आव्याजी ।
 बंनेना मनोरथ पूरवा, अमें रचावी आ मायाजी ॥२६॥
 संसार रची सुपनना, देखाड्या मांहे सुपनजी ।
 ते जोऊं अमे अलगा रही, नहीं जोवावालो कोई अनजी ॥२७॥
 रामत साथने रूडी^३ पेरे, देखाडी भली भांतजी ।
 तारतम बुधे प्रकासीने, पूरी ते मननी खांतजी^४ ॥२८॥
 रामत अमें जे जोई, ते थिर थासे निरधारजी ।
 सहु मांहे सिरोमण, अखंड ए संसारजी ॥२९॥

भगवानजी आहीं आविया, जागवाने ततपरजी ।
अमे जागसूं सहु एकठा, ज्यारे जासूं अमारे घरजी ॥३०॥

॥प्रकरण॥९॥चौपाई॥३२५॥

दयानुं प्रकरण

हो वालैया हवे ने हवे, दसो दिस तारी दया ।
ए गुण तारा केम विसरे^१, मुझथी अखंड ब्रह्मांड थया ॥१॥
हवे तो गली हूं दया मांहे, सागर सरूपी खीर ।
दया सागर सकल पूरण, एक टीपू^२ नहीं मांहे नीर ॥२॥
दया मुकट सिर छत्र चमर, दया सिंघासन पाट ।
दया सर्वे अंग पूरण, सहु दया तणों ए ठाट ॥३॥
हवे दया गुण हूं तो कहूं, जो अंतर काई होय ।
अंतर टाली एक कीधी, ते देखे साथ सहु कोय ॥४॥
पल पल आवे पसरती, न लाभे^३ दयानो पार ।
बीजूं ते सहु में मापियूं, आगल रही आवार ॥५॥
आटला ते दिन अमें घर मधे, लीला ते राखी गोप^४ ।
हवे बुध तांणे पोते घर भणी, तेणे प्रगट थाय सत जोत ॥६॥
सब्द कोई कोई सत उठे, तेणे केम करूं हूं लोप^५ ।
गोप सर्वे सत थयूं, असत थयूं उद्योत ॥७॥
हवे असतने अलगो^६ करूं, केम थावा दऊं सत लोप ।
सत असत भेला थया, तेमां प्रकासूं सत जोत ॥८॥
असत पण करवुं अखंड, करी सतनो प्रकास ।
सनंध^७ सतनी समझावी, अंधेर नो करूं नास^८ ॥९॥
संसा ते सहु संघारिया, असत भागी अंधेर ।
निज बुध उठी बेठी थई, भाग्यो ते अवलो^९ फेर ॥१०॥

हवे फेर सहु सवलो^१ फरे, सहुने सत आव्युं द्रष्ट ।
 एणे प्रकासे सहु प्रगट कीधूं, जाणी सुपन केरी सृष्ट ॥११॥
 रामत जोई काल मायानी, कालमाया ने आसरी ।
 देखी सुख आ जागनी, जासे ते सर्वे विसरी ॥१२॥
 आवेस मूं कने धणी तणों, तेणे करूं भेलो साथ ।
 साथ मली सहु एकठो, विनोद थासे विलास ॥१३॥
 विलास करी विध विधना, त्यारे थासे हरख अपार ।
 रामत करसूं आनंद मां, आवसे सकुंडल सकुमार ॥१४॥
 त्यारे साथ सहु आवी रेहेसे, रामत थासे रंग ।
 त्यारे प्रगट थासूं पाधरा, पछे उलटसे ब्रह्मांड ॥१५॥
 मारा आवेस मांहेथी भाग दऊं, साथने सारी^२ पेर ।
 मनना मनोरथ पूरा करी, हरखे ते जगवुं घेर ॥१६॥
 साथ न मूकूं अलगो^३, साथ मूने मूके केम ।
 कह्युं मारूं साथ न लोपे^४, साथ कहे करूं हूं तेम ॥१७॥
 लेस^५ छे कालमायानो, वासनाओ मांहे विकार ।
 दया द्रष्टे गाली^६ रस करूं, मेली^७ तारतमनो खार^८ ॥१८॥
 विकार काढूं विधोगते, करी दयानो विस्तार ।
 भली भांते भाजूं भरमना, जेम आल^९ न आवे आकार ॥१९॥
 सत वस्त दऊं साथने, कोई रची रूडो^{१०} रंग ।
 मनना मनोरथ पूरा करी, सुख दऊं सर्वा अंग ॥२०॥
 कालमायानों लेस निद्रा, अने निद्रा मूल विकार ।
 सर्वा अंगे सुध थाय, करी दऊं तेह विचार ॥२१॥
 जुगते जां न जगवुं तमने, तो जोगमाया केम थाय ।
 निरमल वासना कीधा विना, रासमां ते केम रमाय ॥२२॥

क्रोधना कडका^१ करूं, उडाडी अलगो नाखूं ।
 साथ माहें ना दऊं पेसवा^२, निद्रा ते आडी राखूं ॥२३॥
 आमला^३ अवला^४ अति घणा, कालमायाना छे जोर ।
 बांक^५ चूक विसमा^६ टालीने, करी दऊं ते पाधरा दोर ॥२४॥
 गुण पख इंद्री अवला^७, करूं ते सवला साथ ।
 करी निरमल सुख दऊं नेहेचल, करूं ते सहुने सनाथ ॥२५॥
 प्रकृत सर्वे पिंडनी, सवली^८ करूं सनमुख ।
 दुख दावानल करूं अलगो, देखाडूं ते अखंड सुख ॥२६॥
 मन चित बुध अहंमेव अवला, करूं जोरावर जेर ।
 हवे हास्या सर्वे जीताडी, फेरवुं ते सवले फेर ॥२७॥
 चोर टाली^९ करूं वोलावो^{१०}, सुख सीतल करूं संसार ।
 विध विधना सुख दऊं विगतें, कांई रासतणा आवार ॥२८॥
 कोइक दिन साथ मोहना जलमां, लेहेर विना पछटाणा ।
 वासना घणूं वल्लभ^{११} मूने, न सहूं ते मुख करमाणा ॥२९॥

॥प्रकरण॥१०॥चौपाई॥३५४॥

प्रकरण हांसीनूं

मारा साथ सनमंधी चेतियो, ए हांसीनों छे ठाम ।
 आप वालो घर विसरी, हवे जागी भूलो कां आम^{१२} ॥१॥
 साथजी तमने रामत, जोयानो^{१३} छे ख्याल ।
 जेनूं मूल नहीं तेणे बांधिया, ए हांसीनों छे हवाल ॥२॥
 तमे मांगी रामत विनोदनी, तेणे विलस्या तमारा मन ।
 वात वालाजीनी विसरी, जे कह्या मूल वचन ॥३॥
 गूंथो जाली दोरी विना, आप बांधो माहें अंग ।
 अंग विना तमे तरफडो, कांई ए रामतना रंग ॥४॥

१. टुकड़े । २. घुसने । ३. भंवर । ४. उलटे । ५. दोष । ६. कठिन । ७. उलटा । ८. सीधा । ९. टाल कर (बचा कर) ।
 १०. धनी के पास ले जाना । ११. प्रियतम (धनी) । १२. इस तरह । १३. देखने का ।

आप बंधाणा आपसूं, एणे कोहेडे अंधेर ।
 चढ्यूं अमल जाणे जेहेरनूं, फरे ते मांहे फेर ॥५॥
 अमल^१ चढ्यूं केम जाणिए, कोई आथडे कोई पडे ।
 कोई मांहे जागी करी, बांहे ग्रही पगथी चढे ॥६॥
 एक पडे पगथी थकी, तेहेनों बीजी ते साहे^२ हाथ ।
 खाए ते बंने गडथला, कांई रामत ए अख्यात^३ ॥७॥
 कोई पडे पगथी^४ विना, तेहेने बीजी ते झालवा^५ जाय ।
 पडे ते बंने मोंहों भरे, ए हांसी एमज थाय ॥८॥
 भोम विना ओठूं^६ लिए, अने चरण विना उजाय^७ ।
 जल विना भवसागर, तेहेमां गलचुवा^८ खाय ॥९॥
 अंत्रीख^९ जुओ ऊभियो, हाथ विना हथियार ।
 निद्रा छे अति जागते, पिंड विना आकार ॥१०॥
 एक नवी कोई आवी मले, ते कहावे आप अजाण ।
 कोई मांहे मोटी थई, समझावे सुजाण^{१०} ॥११॥
 वचन करडा कोई कहे, केने खंडनी न खमाय ।
 पछे कलपे बंने कलकले, एने अमल एम लई जाय ॥१२॥
 खंडी खांडी रडी रडावी, दुख जगवतां दीठा घणा ।
 जाग्या पछी ज्यारे जोइए, त्यारे बंनेमां नहीं मणा^{११} ॥१३॥
 साथ मांहे हांसी थासे, रस रामत एणी रंग ।
 पूर विना तणाणियों^{१२}, कोई आडी थाय अभंग ॥१४॥
 हरखे हांसी हेतमां, करसे साथ कलोल ।
 माया मांगी ते जोई जोपे, रामत झलाबोल^{१३} ॥१५॥
 वृख^{१४} ऊभो मूल विना, तेहेनूं फल वांछे सहु कोय ।
 वली वली लेवा दोडहीं, ए हांसी एणी पेरे होय ॥१६॥

१. नशा । २. पकडनी । ३. अनुपम । ४. सीडी । ५. पकडे । ६. आश्रय । ७. चलते है । ८. गोता । ९. आकाश ।
 १०. जानकर । ११. कमी । १२. खिंचाव । १३. डूबने वाली । १४. वृक्ष ।

अछता^१ बंध छूटे नहीं, पेरे पेरे छोडे तोहे ।
ए स्वांग सहु मायातणो, साथ बांध्यो रामत जोए ॥१७॥

॥प्रकरण॥११॥चौपाई॥३७१॥

जागणीनूं प्रकरण

हवे जागी जुओ मारा साथजी, ए छे आपण जोग ।
त्रण लीला चौथी घरतणी, चारेनों एहेमां भोग ॥१॥
कह्या न जाय सुख जागणीना, सत ठोरना सनेह ।
आ भोमना जेहेवुं केहेवाय, कांइक प्रकासूं तेह ॥२॥
हवे जगवुं जुगते करी, भाजूं भरमना बार^२ ।
रंगे रास रमाडी तमारा, सुफल करूं अवतार ॥३॥
हवे दुख न दऊं फूल पांखडी, सीतल द्रष्टे जोऊं ।
सुख सागर मां झीलावी, विकार सघला धोऊं ॥४॥
आगे कलकलीने कह्युं रे सखियो, तोहे न गयो विकार ।
कठण सही तमे खंडनी, वचन खांडा धार ॥५॥
ते वचन घणूं साले^३ मूने, कठण तमने जे कह्या ।
मारी वासनाओने निद्रा मांहे, मूल घर विसरी गया ॥६॥
हवे विनताए गालूं तमने, करूं ते रस कंचन ।
कसनो रंग एवो चढावुं, बेहू पेरे करूं धंन धंन ॥७॥
जाणूं साथजी विदेस आव्या, दुख दीठां कै भांत ।
ते माटे सुख आंणी भोमे, देवानी मूने खांत ॥८॥
खीजे वढे वासना न जागे, जगव्यानी जुगत जुइ ।
आप जाग्यानी जुगत आपूं, त्यारे केम रहे वासना सुइ^४ ॥९॥
खंडी खांडी खीजिए, जागे नहीं एणी भांत ।
आपोपूं ओलखाविए, साख पुराविए साख्यात^५ ॥१०॥

हवे जगावी सुख दऊं संभारणूं^१, करों आप आपणी वात ।
 साथ सहु अम पासे बेसी, करों सहु विख्यात^२ ॥११॥
 आगे आवेस मू कने^३ धणीतणो, वली निध बीजी दीधी ।
 निसंक निद्रा उडाडी, साख्यात बेठी कीधी ॥१२॥
 हवे रेहेवाय नहीं खिण अलगां, जागणी एम जाणो ।
 अहंमेव जाग्यो धामनो, अम मांहे एह भराणो ॥१३॥
 पहली जोगमाया थई रासमां, तेहेनो ते अति अजवास ।
 पण आ जे थासे जागणी, तेहेनों कह्यो न जाय प्रकास ॥१४॥
 हवे अधखिण अलगां, साथ विना में न रेहेवाय ।
 आ लेहेर जे मायातणी, साथ ऊपर में न सेहेवाय ॥१५॥
 साथजी आ भोमना, सुख आपीस तमने अपार ।
 हेते ते हंससो हरखमां, तमे नाचसो निरधार ॥१६॥
 मारा प्राणना प्रीतम छो, अंगनानी आतम टोली ।
 कलपया^४ मन रामत जोतां, नाखूं ते दुखडा घोली^५ ॥१७॥
 करमाणा^६ मुखडा मनना, ते तमारा हूं नव सहूं ।
 ए दुख सुखनों स्वाद देसे, तोहे दुख हूं नव दऊं ॥१८॥
 सत सुखमां सुख देसे, आ भोमना दुख जेह ।
 तमे हंससो हरखमां, रस देसे दुखडा एह ॥१९॥
 अमें उपाई आनंद माटे, रामत तो तमे मांगी ।
 रामतना सुख दऊं साचा, चालसूं आंहीं जागी ॥२०॥
 सेहेजल सुखमां रेहे सदा, अल्प नथी असुख ।
 तमें सुखनों स्वाद लेवा ने, मांगी रामत दुख ॥२१॥
 रामत मांगी दुखनी, त्यारे कह्यूं अमें एम ।
 दुखनी रामत तमने, देखाडूं अमें केम ॥२२॥

दुख ते केमें दऊं नहीं, तो रामत केम जोवाय ।
 खांत^१ खरी जोया तणी, तेहेनो ते एह उपाय ॥२३॥
 अमे रामत जाणी घरतणी, जेम रमूं छूं सदाय ।
 अमें ऊभा जोइसूं, रामत एणी अदाय ॥२४॥
 वस्तोगते^२ दुख कांई नथी, जो पाछी वालो द्रष्ट ।
 जुओ जागी वचने, तो नथी कांईए कष्ट ॥२५॥
 लागसो जो दुखने, तो दुख तमने लागसे ।
 मूल सुख संभारसो^३, तो दुख पाछा भागसे ॥२६॥
 द्रष्ट वाली जो जुओ, तो दुख कांईए नथी ।
 रामतना रंग करसो आंही, विनोद वातों मुख थकी ॥२७॥
 सागर सुखमां झीलतां, जिहां दुख नहीं प्रवेश ।
 ते माटे तमे दुख मांग्या, ते देखाड्या लवलेस ॥२८॥
 पोढ्या भेलां^४ जागसे भेलां, रामत दीठी^५ सहु एक ।
 वातो ते करसूं जुजवी^६, विध विधनी विसेक ॥२९॥
 दुख तमारा नव सहूं, ते चोकस^७ जाणो चित ।
 ए दुख ते सुख घणा देसे, रंग रस ए रामत ॥३०॥
 साथने आ भोमना, सुख देवानो हरख अपार ।
 रंगे रास रमाडीने, भेलां जागिए निरधार ॥३१॥
 हवे ल्यो रे मारा साथजी, आ भोमना जे सुख ।
 सही न सकूं तमतणा, जे दीठां तमे दुख ॥३२॥
 लेहेर लागे तमने मोहनी, ते हवे हूं नव सकूं सही ।
 खंडनी पण नव करूं, जाणू दुखवुं केम मुख कही ॥३३॥
 हवे कसोटी केम दऊं तमने, करमाणां मुख ते नव सहूं ।
 ते माटे वचन कठण, मारा वालाओने केम कहूं ॥३४॥

बाहें ग्रहीने तारुं तमने, जेम लेहेर न लगे लगार ।
 सुखपालमां सुखे बेसाडी, घेर पोहोंचाडूं निरधार ॥३५॥
 अंगथी आपी उपजावूं, रस प्रेमना प्रकार ।
 प्रकास पूरण करी सेहेजे, टालूं ते सर्वे विकार ॥३६॥
 अंग आप्या विना आवेस, प्रेम प्रगट केम थाय ।
 आवेस दर्ई करूं जागणी, जेम मारा अंगमां समाय ॥३७॥
 हवे सहु भेलां तो चालिए, जो अंग माहेंथी देवाय ।
 जोगमाया तो थाय तमने, जो सांचवटी^१ वटाय ॥३८॥
 हवे आवतां दुख वासनाओने, तिहां आडो दऊं मारो अंग ।
 सारी पेरे सुख दऊं तमने, माहें न करूं वचे भंग ॥३९॥
 ए लीला करूं एणी भांते, तो रास रंग रमाय ।
 विध विधना सुख दऊं विगते, विरह वासनाओंनो न खमाय ॥४०॥
 जागणीना सुख दऊं तमने, रास माहें रमाडूं रंग ।
 सततणा सुख केम आवे, जिहां न दऊं मारूं अंग ॥४१॥
 अंग आपी अंगनाने, अंगना भेलूं अंग ।
 पास दऊं पूरो प्रेमनो, करूं ते अविचल^२ रंग ॥४२॥
 असतथी अलगां करूं, सतसूं करावुं संग ।
 परआतमासूं बंध बांधूं, जेम प्रले न थाय कहिए भंग ॥४३॥
 धणिए जगावी मूने एकली, हूं जगवुं बांधा जुथ ।
 दुखनी भोम दूथी^३ घणी, ते करी दऊं सत सुख ॥४४॥
 साथ करूं सहु सरखो, तो हूं जागी प्रमाण ।
 जगाडी सुख दऊं धामना, पोहोंचाडूं मूल एधाण^४ ॥४५॥
 आवेस जेहेने में दीठां पूरा, जोगमायानी निद्रा तोहे ।
 पण जे सुख दीसे जागतां, अम विना न जाणे कोय ॥४६॥

जे जागी बेठा निजधाममां, तेहेने आवेसनों सूं कहिए ।
 तारतम तेज प्रकास पूरण, तेणे सकल विधे सुख लहिए ॥४७॥
 आवेसने नहीं अटकल, पण जागवुं अति भारी ।
 आवेस जागवुं बंने तारतमें, जो जुओ जुगत विचारी ॥४८॥
 पैया सहुना काढे प्रगट, नहीं तारतमने अटकल ।
 आवेस जागवुं हाथ धणीने, एह अमारुं बल ॥४९॥
 तारतमना सुख साथ आगल, विध विधना वाले कीधां ।
 पछे ए सुख एकली इंद्रावतीने, दया करी धणिए दीधां ॥५०॥
 धंन धंन धणी धंन तारतम, धंन धंन सखी जे ल्यावी ।
 धंन धंन सखी हूं सोहागणी, मुझ मांहे ए निध आवी ॥५१॥
 मूं माटे ल्याव्या धणी धामथी, बीजा कोणे न थयूं एनूं जाण ।
 में लीधूं पीधूं विलसियूं, विस्तारियूं प्रमाण ॥५२॥
 ए वाणी साथ मांहे केहेवाणी, पण केने न कीधो विचार ।
 पछे दया करीने दीधूं वाले, अंग इंद्रावतीने आ वार ॥५३॥
 घणूं धन ल्याव्या धणी धामथी, बहु विधना प्रकार ।
 ते धन सर्वे में तोलियूं, तारतम सहुमां सार ॥५४॥
 तारतमनो बल कोई न जाणे, एक जाणे मूल सरूप ।
 मूल सरूपना चितनी वातो, तारतममां कई रूप ॥५५॥
 साख्यात^१ सरूप इंद्रावती, तारतमनो अवतार ।
 वासना हसे ते वलगसे^२, ए वचन ने विचार ॥५६॥
 सरूप साथनी ओलखाण^३, तारतममां अजवास^४ ।
 जोत उदोत प्रगट पूरण, इंद्रावतीने पास ॥५७॥
 वासनाओनी ओलखाण, वाणी करसे तेणे ताल ।
 निसंक निद्रा उडी जासे, सांभलतां^५ तत्काल ॥५८॥

एक लवो सुणे जो वासना, ते संग न मूके खिण मात्र ।
 ते थाय गलितगात्र अंगे, प्रगट दीसे प्रेम पात्र ॥५९॥
 ए वाणी सांभलतां जेहने, आवेस न आव्यो अंग ।
 ते नहीं नेहेचे वासना, तेनो करूं जीव भेलो संग ॥६०॥
 वासना जीवनो वेहेरो^१ एटलो, जेम सूरज द्रष्टे रात ।
 जीव तणो अंग सुपननों, वासना अंग साख्यात ॥६१॥
 वली वेहेरो वासना जीवनो, एना जुजवा^२ छे ठाम ।
 जीवतणो घर निद्रा मांहे, वासना घर श्री धाम ॥६२॥
 न थाय नवो न लोपाय^३ जूनो^४, श्री धाम एणी प्रकार ।
 घटे वधे नहीं पत्र एके, सत सदा सर्वदा सार ॥६३॥
 जदिप^५ संग थयो कोई जीवनो, तेनो न करूं मेलो भंग ।
 ते रंगे भेलूं वासना, वासना सतनो अंग ॥६४॥
 तारतम तेज प्रकास पूरण, इंद्रावतीने अंग ।
 ए मारूं दीधूं में देवाय, हूं इंद्रावतीने संग ॥६५॥
 इंद्रावतीने हूं अंगे संगे, इंद्रावती मारूं अंग ।
 जे अंग सोंपे इंद्रावतीने, तेने प्रेमें रमाडूं रंग ॥६६॥
 बुध तारतम भेला बंने, तिहां पेहेले पधास्या श्री राज ।
 अंग मारे अजवास करी, साथना सास्या काज ॥६७॥
 सुख दऊं सुख लऊं, सुखमां ते जगवुं साथ ।
 इंद्रावतीने उपमा, में दीधी मारे हाथ ॥६८॥
 में दया तमने कीधी घणी, जो जुओ आंख उघाडी ।
 नहीं जुओ तोहे देखसो, छाया निसरी^६ ब्रह्मांड फाडी ॥६९॥
 मूलगी^७ आंखां दऊं उघाडी, जेम आडी न आवे मोह सृष्ट ।
 सत सुखने ओलखावुं, जेम घर आवे द्रष्ट ॥७०॥

तारतमनो जे तारतम, अंग इंद्रावती विस्तार ।
 पैया^१ देखाड्या सारना, तेने पारने वली पार ॥७१॥
 ब्रह्मांड बंने अखंड कीधां, तेमां लीला अमारी ।
 ब्रह्मांड त्रीजो अखंड करवो, ए लीला अति भारी ॥७२॥
 त्रण लीला माया मधे, अमें प्रेमे मांणी जेह ।
 आ लीला चौथी मांणता, अति अधिक जाणी एह ॥७३॥
 एक सुख सुपनना, बीजा जागतां जे थाय ।
 पेहेली त्रण लीला आ चौथी कही, सुख अधिक एणी अदाय ॥७४॥
 पेहेलूं द्रष्टे जे अमने आवयूं, तेटला ते मांहे अजवास ।
 ते अजवास मांहे अमें रमूं, बीजा लोक सहनो नास ॥७५॥
 हवे चौदे लोक चारे गमां, प्रकास करूं साथ जोग ।
 जीव सहु जगवी करी, टालूं ते निद्रा रोग ॥७६॥
 अमें प्रगट थईने पाधरा^२, चालसूं सहुए घेर ।
 वैराट वली^३ ने थासे सवलो^४, एक रस एणी पेर ॥७७॥
 हवे ए वचन केम प्रगट पाडूं, पण मारे करवो सहु एक रस ।
 वस्त देखाड्या विना, वैराट न आवे वस ॥७८॥
 वैराट वस कीधां विना, अखंड थाय केम एह ।
 अमें रामत जोई इछा करी, मांहे भंग थाय केम तेह ॥७९॥
 अनेक थासे आगल, आ वाणीनो विस्तार ।
 लवलेस कांईक कहूं थावा, अखंड आ संसार ॥८०॥
 आ वाणी कही में विगते, ते विस्तरसे^५ विवेक ।
 मारा साथने कही में छानी^६, पण ए छे घणूं विसेक ॥८१॥
 संसार सहुना अंगमां, मारी बुघनों करूं प्रवेस ।
 असत सर्वे सत करूं, मारी जागणी ने आवेस ॥८२॥

बुध सरूप अछरनी, आवी अमारे पास ।
 ब्रह्मांड जोगमाया तणो, तेणे रूदे ग्रहयो रास ॥८३॥
 मार धणी तणे चरणे हुती, आटला ते दाडा^१ गोप ।
 वचन जे सुकजी तणा, ते केम करूं हूं लोप ॥८४॥
 वृज रास मांहे अमें रमूं, बुध हुती रासमां रंग ।
 हवे आवी प्रगटी, आंही उदर मारे संग ॥८५॥
 इंद्रावती वाला संगे, उदर फल उत्पन ।
 एक बुध मोटी अवतरी, बीजी ते जोत तारतम ॥८६॥
 बंने सरूप थया प्रगट, लई मांहोंमांहे बाथ ।
 एक तारतम बीजी बुध, ए जोसे सनमुख साथ ॥८७॥
 अछर^२ केरी वासना, कह्या जे पांच रतन ।
 कागल लाव्यो अमतणो, सुकदेव मुनी धंन धंन ॥८८॥
 विष्णु मन रामत लई, ऊभो ते बंने पार ।
 भली भांत भगवान भेला, सनकादिक थंभ चार ॥८९॥
 महादेवजीएँ वृजलीला, ग्रहयो अखंड ब्रह्मांड ।
 अछर चित चोकस थयो, ए एम कहावे अखंड ॥९०॥
 कबीर साखज पूरवा, ल्याव्यो ते वचन विसाल ।
 प्रगट पांचे ए थया, बीजा सागर आडी पाल ॥९१॥
 अमें बुधने प्रकासी करी, जासूं अमारे घर ।
 वैकुंठ विष्णु ने जगवसे, बुध देसे सर्वे खबर ॥९२॥
 खबर देसे भली भांतें, विष्णु जागसे तत्काल ।
 आवसे आणे नेत्रे निद्रा, त्यारे प्रले थासे पंपाल ॥९३॥
 छर^३ रामत इछायें करे, अछर आपो आप ।
 एहेनी वासना पोहोंचसे इहां लगे, ए सत मंडल साख्यात ॥९४॥

वासनाओं पांचे वल्या^१ पछी, भेली बुध वसेक विचार ।
अछर आंख उघाडसे, उपजसे हरख अपार ॥९५॥
त्यारे लीला त्रणे थिर थासे, अखंड एणी प्रकार ।
निमख^२ एक न विसरे, रूदे रेहेसे सरूपने सार ॥९६॥
उत्तम कहूं वली ए मधे, जिहां तारतमनो विस्तार ।
वासनाओ पांचे बुधे करी, साख^३ पूरसे संसार ॥९७॥
मारी संगते एम सुधरी, बुध मोटी थई भगवान ।
सत सरूप जे अछर, मारे संग पामी ठाम ॥९८॥
मारा गुण अंग सहु ऊभा थासे, अरचासे^४ आकार ।
बुध वासना जगवसे, तेणे सांभरसे^५ संसार ॥९९॥
बुध तारतम लई करी, पसरी वैराटने अंग ।
अछरने एणी विधे, रूदे चढ्यो अधिको रंग ॥१००॥
आंहीं तेजनो अंबार पूरा, जोत क्याहें न झलाय ।
एणे प्रकासे सहु प्रगट कीधूं, जिहांथी उत्पन ब्रह्मांड थाय ॥१०१॥
जागतां ब्रह्मांड उपजे, पाओ पलके अपार ।
ते सर्वे अमें जोइया, आंहीं थकी आवार ॥१०२॥
ए लीला छे अति भली, द्रष्टे उपजे ब्रह्मांड ।
ए रमे ते रामत नित नवी, एहेनी इछा छे अखंड ॥१०३॥
ए मंडल अखंड सदा, अछर श्री भगवान ।
प्रगट दीसे पाधरा, आंहीं थकी सहु ठाम ॥१०४॥
मोह उपन्यो^६ इहां थकी, जे सुंन निराकार ।
पल मेली ब्रह्मांड कीधो, कारज कारण सार ॥१०५॥
ब्रह्मांड बंने अखंड कीधां, तेमां लीला अमारी ।
ब्रह्मांड त्रीजो अखंड करवो, ए लीला अति भारी ॥१०६॥

ब्रह्मांड दसो दिस प्रगट कीधां, अंतराय नहीं रती रेख ।
 सत वासना असत जीव, सहु विध कही विवेक ॥१०७॥
 मोह अग्नान भरमना, करम काल ने सुन ।
 ए नाम सहु निद्रातणा, निराकार निरगुण ॥१०८॥
 एटला ते लगे मन पोहोंचे, बुध तुरिया^१ वचन ।
 उनमान आगल कही करी, वली पडे ते माहें सुन ॥१०९॥
 सुपनना जे जीव पोते, ते निद्रा ओलाडे^२ केम ।
 वासना निद्रा उलंघी, अछर पामे एम ॥११०॥
 एणे द्रष्टांते प्रीछजो^३, वासना जीवनी विगत ।
 असत जीव न बोले निद्रा, निद्रा बोले^४ वासना सत ॥१११॥
 जुओ सुपने कई वढी मरतां, आयस^५ न आवे आप ।
 मारतां देखे ज्यारे आपने, त्यारे धुजे अंग साख्यात ॥११२॥
 वासना उत्पन अंगथी, जीव निद्रा उत्पत ।
 एणी विधे घर कोई न मूके, वासना जीवनी विगत ॥११३॥
 चौदे लोक चारे गमां^६, सहु सतनों सुपन ।
 एणे द्रष्टांते प्रीछजो, विचारी वासना मन ॥११४॥
 अग्नान सत सख्यने, तमे केहेसो थाय केम ।
 ते विध कहुं सर्वे तमने, उपनूं छे एम ॥११५॥
 एक तीर ताणी मूकिए, तेणे पत्र कई वेधाय ।
 ते पत्र सर्वे वेधतां, वार पाओ पल न थाय ॥११६॥
 पण पेहेलूं पत्र एक वेधीने^७, तो बीजा लगे जाय ।
 एमां ब्रह्मांड कई उपजे, वार एटली पण न केहेवाय ॥११७॥
 तो आ वार एकनी सी कहुं, एमां सू थयूं सुपन ।
 पण सत भोमनूं असतमां, द्रष्टांत नहीं कोई अन ॥११८॥

जोत बुध बंने अम कने, अमे प्रगट कीधां प्रकास ।
पूरुं आस अछरनी^१, मारुं सुख देखाडी साख्यात ॥११९॥
अजवालूं अखंड थयूं, हवे किरणा क्यांहें न झलाय ।
जोत चाली पोते घर भणी^२, बुध अछर मांहें समाय ॥१२०॥
हवे जिहां थकी जोत उपनी, जुओ तेह तणो प्रकार ।
अछरातीत^३ मारा घर थया, इहां तेजना अंबार ॥१२१॥
जोत सर्वे भेली थई, कांई आपने घर बार ।
मारा ते घरनी वातडी, केम कहूं मारा आधार ॥१२२॥
अमे घर आंहींथी जोइया, आंही अजवालूं अपार ।
विविध पेरे एणे तारतमें, देखाड्या दरबार ॥१२३॥
अमे विलास कीधां घर मधे, वालासों अनेक प्रकार ।
मूने दीधी निध^४ दया करी, श्री देवचंदजी दातार ॥१२४॥
बीच वचन बे वालातणा, आ तेह तणो अजवास ।
जे वाव्यूं^५ मारे वालैए, तेणे पूर्या मनोरथ साथ ॥१२५॥
ससि सूर कई कोट कहूं, कहूं तेज जोत प्रकास ।
ए वचन सर्वे मोह लगे, अने मोहनों तो नास ॥१२६॥
हवे आणी जिभ्याए केम कहूं, मारा घर तणो विस्तार ।
वचन एक पोहोंचे नहीं, मोह मांहें थयो आकार ॥१२७॥
मोह ते जे नथी कांईए, सत असंग सदाय ।
असत सतने मले नहीं, वाणी पोहोंचे न एणी अदाय^६ ॥१२८॥
एक अर्ध लवो पोहोंचे नहीं, मारा घर तणे दरबार ।
जोगमाया लगे वचन न आवे, ते पार ने वली पार ॥१२९॥
हूं वचन कहूं विध विधना, पण क्यांहें न पामूं लाग^७ ।
मारा घर लगे पोहोंचे नहीं, एक लवानो कोटमो भाग ॥१३०॥

हूं अंगे रंगे अंगना संगे, करूं पोते पोतानी वात ।
 बोलतां घणूं सरमाऊं, तेणे न कहूं निध साख्यात ॥१३१॥
 मारा ते घरनी वातडी, नथी कह्यानो क्यांहें विश्राम ।
 कहूं तो जो कोई होय बीजो, गाम नाम न ठाम ॥१३२॥
 जिहां नथी कांई तिहां छे केहेवाय, ए बंने मोह ना वचन ।
 ए वाणी मारी मूने हंसावे, ते माटे थाऊं छूं मुन ॥१३३॥
 एटलू पण हूं तो बोलूं, जो साथने भरम नो घेन ।
 वचन कही विधोगते^१, टालूं ते दुतिया^२ चेन ॥१३४॥
 इंद्रावतीसों अतंत रंगे, स्याम समागम थयो ।
 साथ भेलो जगववा, इंद्रावतीने में कह्यो ॥१३५॥

॥प्रकरण॥१२॥चौपाई॥५०६॥

प्रकरण तथा चौपाइयों का संपूर्ण संकलन
 प्रकरण १११, चौपाई २७१३

॥ कलस गुजराती - तौरेत सम्पूर्ण ॥